

הכתוב לחיים

• מאמרו השבועי של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א •

העם

דורש

אחדות

אדם

מעלת האיש הישראלי וחשיבות האחדות לאור הפרשה

הכתוב להיום

• מאמרו השבועי של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א •

אדם | מעלת האישי הישראלי וחשיבות האחדות לאור הפרשה

המתחכמים חלקן באדם. מה יאמרו כי באדם שלש נפשות.

נפש הגדול כצומח. ועוד בו נפש התנועה כמו שקבע בחיות ובדגים שנאמר בהם "נפש חיה" שמקודם היה מוטל גולם כאבן דומם, והקב"ה נפח בו נפש המשכלת שהיתה בו לנפש מדברת. ואמר הכתוב וייצר ה' אלקים את האדם - יצירת תנועה שהיה האדם בעל תנועה ובעל חיות והרגשה ולא גבול העפר, ואחר שיצרו בהרגשה נפח באפיו נשמת חיים מפי עליון להוסיף הנפש הזאת על היצירה הקודמת ואז ויהי האדם כולו לנפש חיה כי בנשמה הזאת ישכיל וידבר ובה יעשה כל מעשה וכל הנפשות וכחותן לה תהיינה. (רמב"ן בראשית ב' ד')

ומעתה נזרקה בו דעת קונו ובא בסוד הקרבנות שהעלה הרמב"ן (ויקרא א' ט): ויותר ראוי לשמוע הטעם שאומרים בהם - כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צווה השם כי כאשר יחטא יביא קורבן. יסמוך ידיו עליו - כנגד המעשה, יתוודה בפיו - כנגד הדבור, וישרף באש - הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של האדם העושים כל מלאכתו, וזירוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו כדי שיחשב אדם בעשותו את כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו, וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי איבריו. וסיים שאלה דברים מתקבלים מושכים את הלב כדברי אגדה.

וכמוהו זכה בנו שהסוד המקובל בענינו גדול מאד (בראשית ד' א' - ברמב"ן) הבל להביא מנחה לה' מבעלי נפש החיה המתנועעים - ולפיכך זכה ששעה ה' אל מנחתו, ולא כאחיו שהביא רק מבעלי נפש הגדול והצומח - מפרי האדמה - ונמצא שלא באה נפש חיה תמורת נפשו ולפיכך לא שעה ה' למנחתו.

והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל. (פ"ב מבית הבחירה ה"ב)

ב.

אמר ר' יוחנן בר' חנינא: שמים

להקריב לי במועדי. (ילקוט בראשית)

ואכן זכה יציר כפיו של הקב"ה המונח בגן עדן להקריב לפני יוצרו שור מקרן מפרס - שור שקרניו קודמות לפרסותיו וקרן אחת הייתה לו במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרן מפרס. (ע"ח.ח.)

ומסורת ביד הכל שבו [המקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה] הקריב אדם הראשון כשנברא קרבן ומשם נברא ואמרו חכמים: אדם ממקום כפרתו נברא. (פ"ב מבית הבחירה ה"ב)

• • •

כי ישראל חושבים כגוף וכאדם אחד כשכל אחד חש כאחד מאיברי אותו אדם, ולפיכך כשאצבע אחת לוקה חש הגוף כולו בכאבים ומשתדל ועוסק בתקנת הגוף. ולאפוקי מהנכרים ושאר האומות שהם הרבה יחידים החיים כל אחד לעצמו ובפרטיות ואינם מאוגדים ואינם מאוחדים להיחשב כאדם אחד

• • •

והיינו שהוא שעשאו האלקים ישר הבינו מדעו שאף שלא הורשה לאכול בשר אלא ירק ועשב (בראשית א' ג' ברש"י) הרשות בידו להקריב את בעלי הנפש החיה כשור פר קרבן לה' אלקיו. וזהו מפני שהוא נזר הבריאה בהיותו בעל נפש המשכלת.

ויקרא אל משה ... מאהל מועד לאמר.

באתי לגני. אמר ר' מנחם באתי לגן אין כתיב כאן אלא לגני - לגונני למקום שהיה עיקרי מתחילה. ועיקר שכונה לא בתחוננים הייתה. הה"ד וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן. אמר ר' אבא מהלך אין כתיב כאן אלא מתהלך מקפץ וסליק, מקפץ וסליק.

חטא אדם הראשון - ונסתלקה השכינה לרקיע הראשון ... חטאו המצריים בימי אברהם נסתלקה לרקיע השביעי.

וכנגדן עמדו שבעה צדיקים והורידה לארץ. זכה אברהם הורידה משביעי לשישי, יצחק - הורידה משישי לחמישי, עמד יעקב והורידה מחמישי לרביעי, עמד לוי והורידה לשלישי, עמד קהת והורידה משלישי לשני ועמד עמרם והורידה משני לאחד שהוא הרקיע הראשון ועמד משה והורידה לארץ. ואימת שכנה שכונה על הארץ - ביום שהוקם המשכן שנאמר: ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן. (שיר השירים רבה פרק ה')

וכשבאו אל הר סיני ועשו משכן ושב הקב"ה והשרה שכירתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם שהיה סוד ה' אלוק עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים. ולכן נשלים הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד. (הקדמת הרמב"ן לשמות)

ויהי ביום השמיני - תניא אותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ. (מגילה י')

וכיון ששב למקום שהיה עיקרו מתחילה פוגש את יצירו שצבר עפרו מארבע רוחות מן האדמה - ומזה נברא גופו ויפח באפיו נשמת חיים מן העליונים, וזו של האדם חיה שבכולן שהנתן לרוח ממללא שנתוסף בו דעה ודיבור. (בראשית ב' ד')

אשר יצר את האדם בצלמו - בצלם דמותו תבניתו.

ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם - וישם שם את האדם אשר יצר - לעבדה ולשמרה.

ד"א לעבדה ולשמרה - אלו הקורבנות שנאמר תעבדון את האלקים על ההר הזה. תשמרו

עשרה שעות הוי היום, שעה ראשונה הוצבר עפרו, חמישית עמד על רגליו ... תשיעית נצטווה שלא לאכול מן האילן, עשירית סרח. (סנהדרין לח:)

ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו: איפה!

איך הוי לך! אתמול לדעתי - ועכשיו לדעתו של נחש. אתמול - מסוף העולם ועד סופו ועכשיו בתוך עץ הגן.

מכיוון שסרח האדם נטרד מקרבתו אל בוראו ויוצרו והשאלה והתמיהה האלקית מנסרת בחלל הבריאה כולה: מה הוי לך, עכשיו לדעתו של נחש ולפיכך קול ה' אלקים מתהלך בגן וכמפורש במדרש שיר השירים הנ"ל: מקפץ וסליק, מקפץ וסליק להתרחק משכנו בארץ ובתחתונים.

אך עתה כשכבוד ה' מלא את המשכן ושש הוא ושמה בשוכו לשכון בארץ וחזרו לחבה קדמונית שוב יכול הוא לפנות אל בני ישראל מתוך אהל מועד ולדבר אליהם מבין שני הכרובים (רש"י) ולהכתירם בשם חבתם: אדם - אדמה לעליון, ומכח עליון זה נודבת רוחו אותו להקריב קרבן לה'. כראשון לנוצרים - כי יקריב מכם קרבן לה'. בקרבנות נדבה הכתוב מדבר.

מכם - ולא כולכם להוציא את המומר שאין מקבלין נדבתו. (חולין ה.) וזהו במומר לנסך את היין ולעבוד עבודה זרה שהוא כופר בהקב"ה או לחלל שבתות בפרהסיא שכופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית. (רש"י שם)

אמר ר' יהודה אדם הראשון מין היה שנאמר: ויאמר לו איכה - אן נטה לבך אדם זה שעדין כופר בבוראו ועובד עבודה זרה או שמעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית עדין שכינה מייללת עליו: אן נטה לבך ואינו במעלת אדם לפיכך אינו שייך בהבאת קרבנות נדבה.

וכשבוחן הוא את עצמו נוכח היהודי כי נחות הוא אף מהנכרי שהותר לו לידור נדרים ונדבות כישראל ולא הפרישו את המומרין שבהן וגם הם יכולים לידור.

אף אתה אמור לעצמך (ויקרא כ"ב) איש - מה ת"ל איש איש לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל, קרויים המה הנכרים - איש - ודי להם במעלה זו כדי שיתרצו בעולות לפני אדון הכל.

אבל אתם שקרויים אדם מעלה שאין הנכרים

יכולים להתעטר בה כמאמר רשב"י ביבמות (סא.), חייבים להקפיד ולידור קרבנות נדבה כאדם שרצוי לבוראו קודם חטאו ולא כאותו שמייילת עליו השכינה: אן נטה לבך!

ואכתי חביבותנו גביה: מן הבהמה - להביא בני אדם שדומים לבהמה מכאן אמרו מקבלים קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בהם בתשובה. ישראל אע"פ שחטא והוא מומר רק לדבר אחד - קרוי ישראל ומתקבלת נדבתו לרמוז לו שקיימת לו אפשרות של הפותח ידו לקבל שבים.

וצא ולמד מקרא שנתעטרנו בכתר של אדם אתם נקנינו לו בתור: ואתן צאני צאן מרעיתי. (יחזקאל ל"ד) ומכאן המעלה ל"אדם ובהמה

...

ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו:

איפה!

איך הוי לך!

אתמול לדעתי - ועכשיו לדעתו של נחש.

אתמול - מסוף העולם

ועד סופו

ועכשיו בתוך עץ הגן

...

תושיע ה" אל בני אדם שהן ערומים בדעת כאדם הראשון ומשימין עצמם כבהמה - דכאי רוח. אדם - אפר, דם, מכה - כלומר כולו הבל לכך אל יתגאה. (סוטה ה.)

מאחר וכל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מייללת עליו שנאמר: וגבוה ממרחק יידע, כל שאין בו גסות הרוח ואדרבה הוא משפיל עצמו כבהמה הרי הוא כאדם אשר נעשה אדם נאמר בעבורו.

ג.

בעת רעשו ורעדו אמות הסיפים על אודות "משפט בייליס" בו נידון יהודי אחד על עמלו שטפלו עליו עושי רשעה ומבקשי עוולה צפה ועלתה הביקורת על תורת ישראל "הגזענית" המוכנה לקרות רק לבני ישראל "אדם" ופוסלת את שאר אומות העולם מלהיקרא כן.

ונתקבלה התשובה מחכימא דיהודאי המהר"ם שפירא הי"ד במשל שנלקח מחיי היהודים באותו זמן. שהנה בידוע לו היה נאשם מי שאינו בן ברית באשמה מעין זו הייתה זו בעיתו הפרטית בלבד ולא היו הרבים חשים לעזרתו או מתעניינים בצרתו. ואילו בנדונו של בייליס האיש אחד מואשם בחטא וכל אשר בשם ישראל יכונה חש לעזרתו ואינו מוצא מנוח לכף רגלו.

אין זאת כי ישראל חושבים כגוף וכאדם אחד כשכל אחד חש כאחד מאיברי אותו אדם, ולפיכך כשאצבע אחת לוקה חש הגוף כולו בכאבים ומשתדל ועוסק בתקנת הגוף. ולאפוקי מהנכרים ושאר האומות שהם הרבה יחידים החיים כל אחד לעצמו ובפרטיות ואינם מאוגדים ואינם מאוחדים להיחשב כאדם אחד.

ובזה תבוא על נכון הקריאה שהוספנו בשבת הקודמת המכינה את בני ישראל השוכנים בתוככי מצרים במ"ט שערי טומאה להקרבת פסח מצרים, ולמרות שהעיד יוצרם ובוראם שעבר עליהם וראם כשהם ערום ועריה ומרוחקים מקרבתו וכדי לזכותם צוים במילת עצמם ועבדיהם - דם המילה, אך גם צוים בדם הפסח שינתן דמו על המשקוף ועל שתי המזוזות ושיאכל צלי על ראשו, על כרעיו ועל קרבו, והיכן נמצא "האדם" המשלים את סף התנאי הנצרך להתרצות בקרבן את פני אלקיו.

אך ברוך הוא אלקינו שזכר להם את הברית שכרתו ברית יחד שיעשו גמילות חסדים זה עם זה ויהיו כולם באגודה אחת כעדות התנא דבי אליהו (פיק כ"ג) ועל ידי זה יתעורר למעלה חסדיו עליהם וזהו שאמר ירמיה: זכרתי לך חסד נעוריך היינו מה שעשו חסד בימי נעוריך במצרים וכך זכו להיקרא אדם שהרי הם באגודה אחת.

וצא ולמד שאם ימעט הבית מהיות משה מצרף בעל הבית את שכנו הקרוב אל ביתו להיות ממנויי קורבנו ובשר הפסח נאכל לכולם ובחבורה אחת שאין להוציא ממנה חוצה. ולהורות נתן ששה לבית אבות דאורייתא מוכן להרחיב את אהלו ולכלול עמו גם את השכן הקרוב אל ביתו כחבורה אחת וכבית אחד.

ולפיכך "לא תוכל את הפסח באחד" (דברים ט"ז ה.) הפורש משאר אחיו וסבור להתייחד בהקרבתו ולא כולל את עצמו בתוך כלל ישראל אינו בבחינת אדם ואינו רצוי לפני מי שפסח על בתי בני ישראל - המאוחדים והכלולים בברית יחד.

כזיתא פיסחא - והלילא פקע איגרא!
השיר יהא לכם - כליל התקדש חג!

זכות העלון לזיווג הגון לבה"ח **אברהם בן נעימה** נ"י בקרוב ממש